

Öğretim Elemanları Gözüyle Velilerin Bilgisayar Okuryazarlık Düzeylerinin Web Tabanlı Performans Değerlendirme Programına Yansımaları^{1,2}

Salih ÇEPNİ³

Hakan Şevki AYYACI⁴

Hasan BAKIRCI⁵

Yılmaz KARA⁶

Özet

Bu çalışmanın amacı, öğretim elemanları gözüyle velilerin bilgisayar okuryazarlık düzeylerinin web tabanlı performans değerlendirme programına yansımalarını araştırmaktır. Çalışma, 2012-2013 eğitim öğretim yılı güz döneminde Trabzon il merkezinde 109K571 kodlu TÜBİTAK projesinde görevli 10 öğretim elemanı ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmada özel durum yöntemi kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak, yarı yapılandırılmış mülakatlar kullanılmıştır. Verilerin analizinde betimsel ve içerik analizinde yararlanılmıştır. Çalışmanın sonuçları incelendiği; bilgisayar okuryazarlık iyi düzeyde olan velilerin web tabanlı performans değerlendirme programını etkili bir şekilde kullandıkları, bilgisayar okuryazarlık düzeyleri iyi olmayan velilerin ise programı etkili bir şekilde kullanamadıkları görülmüştür. Velilerin web tabanlı performans değerlendirme programını; etkili kullanmaları halinde çocuklarına daha iyi rehberlik edeceklerinin farkına vardıkları, etkili rehberlik yaptıklarında ise çocuklarının daha başarılı olacaklarına inandıkları sonucuna ulaşılmıştır. İyi rehberlik etmenin çocuklarının başarılarına katkısının olduğu bilincini kazanan velilerin bu süreçte bilgisayar okuryazarlık düzeylerinin arttığı görülmüştür. Veliler; çocuklarının başarılarını web desteği ile öğrenmelerini sağlama ve bu yönde desteklenmeleri, web desteği ile rehberlik edilmekte mutluluk duydukları belirlenmiştir. Bilgisayar okuryazarlık düzeyleri çok düşük olan velilerin, bu tür çalışmalara katkı sağlayamadıkları ve negatif motivasyon oluşturdukları belirlenmiştir.

Anahtar sözcükler: web tabanlı program, öğretim elemanı, veli, bilgisayar okuryazarlığı

1. Giriş

Bilgi toplumu olma yönünde ilerleyen ülkemizde tüm bireylerin kendilerini yenilemeleri gerekmektedir. Bu bağlamda özellikle veliler kendilerini yenilemek ve bilgi toplumunun kendilerine sunduğu teknolojik imkânlardan yararlanmak durumundadırlar. Bu imkânların başında ise bilgisayar ve internet gelmektedir. Bilgisayarların ve internetin eğitimde kullanım alanlarının sürekli yaygınlaşması nedeniyle bu teknolojilerin eğitimin hemen hemen her aşamasında kullanıldığı görülmektedir. Eğitim-öğretimin vazgeçilmez bileşenlerinden birisi de veliler olduğuna göre bu teknolojileri velilerin faydalanması çocuklarının başarıları için vazgeçilmez bir durum olarak düşünülebilir.

Teknolojinin eğitimde kullanım alanlarında birisi de web tabanlı programlardır. Yapısalcı yaklaşıma uygun olarak hazırlanan web tabanlı performans değerlendirme programlarda veliler için ayrı bir link verilmiştir. Web tabanlı programların başarıya ulaşması velilerin düzenli olarak kullanmaları ve dönütler vermelerine bağlıdır. Ayrıca velilerin web tabanlı programları bilinçli kullanmaları çocuklarının başarıları olumlu yönde etkilemesi demektir. Bu programlar farklı işlevleri yerine getirebilmektedir. Bu programlarda; bir yandan yüz yüze eğitim devam ederken, bir yandan da öğrenciler web üzerinden derse ilişkin kaynaklara ulaşabilir. Web ile öğrencileri farklı kaynaklara, linkler aracılığı ile yönlendirmek mümkün olmaktadır. Bu tür siteler aynı zamanda bir iletişim vasıtasıdır. Öğretmen-veli ve öğrenci-öğretmen birbirleri ile iki yönlü iletişime girebilmektedir. Web tabanlı programların tüm bu özelliklerin yanında bir değerlendirme aracı olarak kullanılabilmesi de mümkündür. Öğrenciler bireysel olarak ya da grupça web üzerinden değerlendirilebilirler (Weller, 2002). Öğrenci performansları ile ilgili gerçekleştirilen ölçme ve değerlendirme sonuçlarının web tabanlı program yardımı ile öğrenci ve velilere duyurulması ile geri bildirim hızı ve etkili bir biçimde sağlanması bu programlar sayesinde gerçekleşmektedir. Aynı zamanda web tabanlı programlar yardımıyla öğretmenlerin öğrencilere verecekleri performans görevleri ve bu görevleri değerlendirmede kullanılacak ölçekler önceden ilan edilerek velilerin ve öğrencilerin değerlendirme ölçütlerinden haberdar olmaları sağlanacaktır. Öğrencileri ve velileri değerlendirme sürecine katabilen, yapılan tüm değerlendirmeleri bir araya getirerek ortalama puanı hesaplayabilen, elde edilen bilgiler ışığında geri bildirim yapılmasına olanak sağlayan programlardır.

Alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımı web tabanlı programların kullanılması; öğretmen, öğrenci ve velilerin bilgisayar okuryazarlık düzeylerine ve alternatif ölçme değerlendirme tekniklerini bilmelerine bağlıdır. Bu kapsamda özellikle öğretmen ve öğrencilerin bilgisayar okuryazarlık seviyeleri ile ilgili yapılan çalışmalarda

¹ Bu çalışma, Karadeniz Teknik Üniversitesi 109K571 numaralı TÜBİTAK 1001 projesi kapsamında hazırlanmıştır.

² Bu çalışmanın bir bölümü ITTES 2013 sempozyumunda bildiri olarak sunulmuştur.

³ Prof. Dr., Uludağ Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, cepnisalih@yahoo.com

⁴ Doç. Dr., Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fatih Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, hsayyaci@gmail.com

⁵ Yrd. Doç. Dr., Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, hasanbakirci09@gmail.com

⁶ Yrd. Doç. Dr., Bartın Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, yilmazkaankara@yahoo.com

farklı sonuçlara ulaşıldığı görülmüştür. Bazı çalışmalarda, öğretmenlerin bilgisayar ve teknoloji kullanımlarının ya da okuryazarlıklarının yeterli olduğu sonucuna ulaşıldığı (Bilici, 2011; Oktay ve Çakır, 2012; Tekerek, Ercan, Udum ve Saman, 2012) rapor edilmiştir. Ancak, bazı çalışmalarda ise bu düzeyin düşük ya da yeterli olmadığı belirtilmektedir (Türel, 2012; Çiftçi, Taşkaya ve Alemdar, 2013; Dinçer, 2011; Dinçer, Kutlar, Kaleci ve Kıran, 2012). Velilerin alternatif ölçme ve değerlendirme konusunda oldukça yetersiz olmaları (Çepni, Bacanak, Aydın, Ürey ve Bakırcı, 2012) ve velilerin bilgisayar okuryazarlık seviyelerinin yetersiz olduğuna ilişkin (Dinçer, Şenkal ve Sezgin, 2013) çalışmalara da rastlamak mümkündür. Velilerin bilgisayar okuryazarlık seviyelerinin düşük olması ve ölçme ve değerlendirme konusunda yeterli donanıma sahip olmamaları nedeniyle eğitimde teknoloji ürünlerine yer vermedikleri söylenebilir (Çepni, Ayvacı ve Bakırcı, 2012). Bu kapsamda düşünüldüğünde, velilerin çocuklarının değerlendirilmesinde ve başarısında yer almaları onların bilgisayar okuryazarlık seviyeleri ve ölçme ve değerlendirme konusunda bilgileri ile doğru orantılı olacaktır. Velilerin çocuklarının başarısını artıran tüm faaliyetlerde yer almaları konusunda istekli oldukları konusunda birçok çalışma bulunmaktadır (Aslanargun, 2007; Acat, 2009; Beydoğan, 2006; Çepni, Ayvacı ve Bakırcı, 2012; Gümüşeli, 2004).

Türkiye'de yapılan bilimsel çalışmalar incelendiğinde, eğitim-öğretimin önemli unsurlarından biri olan velilerle ilgili çok fazla araştırmaya rastlanmamaktadır (Çepni ve diğ., 2012; Dinçer ve diğ., 2012). Çalışmaların daha çok öğrenci, öğretmen ve idareciler üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Oysa son zamanlarda yapılan çalışmalar incelendiğinde ise; öğrencilerin başarılı olmalarında velilerin eğitim-öğretime etkin katılımının önemli olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca teknolojinin son yıllarda hızlı bir şekilde gelişiminin eğitim sistemimize FATİH Projesi (Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi) olarak yansıdığı görülmektedir. FATİH Projesinde velilere yer verilmemesinin (Dinçer ve diğ., 2012) büyük bir eksiklik olduğu söylenebilir. Bu çalışmada eğitimin vazgeçilmez unsurlarından olan velilerin dikkate alınması ve eksiklerin ortaya konulması anlamında önemli olduğu düşünülmektedir. Ayrıca çocuklarının başarılarında aktif görev almak isteyen velilerin bilgisayar okuryazarlık seviyelerinin web tabanlı programlara yansımalarının irdelenmesi önem arz etmektedir. Velilerin bu açıdan ne durumda oldukları ve ne gibi desteklere ihtiyaçlarının olduğu çalışmaların önemi daha da artmıştır. Ayrıca eğitim araştırmalarında veli boyutu genellikle göz ardı edilmektedir. Bu çalışmanın amacı, öğretim elamanları gözüyle velilerin bilgisayar okuryazarlık düzeylerinin web tabanlı performans değerlendirme programına yansımalarını araştırmaktır.

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Deseni

Bu çalışmada özel durum yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem, araştırılan problemin bir yönünün derinlemesine ve kısa sürede çalışılmasına olanak sağlamaktadır. Yöntem doğası gereği, bir problemin özel bir durumu üzerine yoğunlaşma fırsatı verirken, farklı veri toplama tekniklerinin bir arada kullanılmasına olanak tanır. Bu özellikleri sağladığından dolayı özel durum yöntemi seçilmiştir (Çepni, 2010).

2.2. Çalışma Grubu

Çalışma, Trabzon il merkezinde 2012-2013 eğitim öğretim yılı güz döneminde 109K571 kodlu TÜBİTAK projesi kapsamında görevli 10 öğretim elmanı ile yürütülmüştür. Öğretim elmanların; 7'si Araştırma Görevlisi olup, projede bursiyer olarak görev alırken, 3 öğretim üyesi ise araştırmacı olarak görev yapmaktadır. Katılımcılar ile yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Çalışma grubunu oluşturan öğretim elmanlarının 4'ü bayan, 6'sı ise baydır.

2.3. Web Tabanlı Performans Değerlendirme Programının Hazırlanması

Web tabanlı performans değerlendirme programına "www.alternatif.com" adresinden ulaşılmaktadır. Bu programın ana sayfasında; ölçme değerlendirme, performans değerlendirme, performans değerlendirmede kullanılacak yöntem ve teknikler ile performans değerlendirmede kullanılacak ölçek türleri ile ilgili teorik bilgilerin yer aldığı linkler bulunmaktadır. Geliştirilen web tabanlı program üyelik sistemi ile çalışmaktadır. Sitede dört farklı üyelik sistemi bulunmaktadır. Bunlar öğretmen, öğrenci, veli ve yönetici üyelikleridir. Her üye kendi için oluşturulan kullanıcı adı ve şifresiyle ilgili alandan giriş yapabilmektedir. Web tabanlı programa yeni üye olmuş ve programı ilk defa kullanacak bir öğretmen için yapılması gereken ilk uygulama sisteme öğrenci ve velilerin dahil edilmesidir.

Web tabanlı programa üye olan bir öğretmen giriş yaptığında karşısına gelen ekranda 4 grup altında toplanmış menü ile karşılaşılır. Birinci grupta yer alan menülerle öğretmen öğrencisini değerlendirebilmektedir. İkinci grupta yer alan menülerle öğretmen öğrencisinin not güncellemesi, devamsızlık, ödev, sınav tarihi gibi bilgilerini takip edebilirken öğrenci ve velilerle bilgi alışverişinde bulunabilir. Üçüncü grupta yer alan menüler yardımıyla öğretmen sitede var olan formları veya diğer öğretmenler tarafından hazırlanarak paylaşılmış formları kullanabileceği gibi, kendi formlarını da hazırlayıp diğer öğretmenlerle paylaşabilir. Dördüncü grupta yer alan menüde ise öğretmen öğrenci ve velileri programa dâhil edebilir. Bu amaçla öğretmen dördüncü grupta yer alan "Öğrenciler" linkinden sisteme öğrenci ve veli bilgilerini girebilmektedir. İstenirse veli bilgileri "Veliler"

linkinden de eklenebilmektedir. Programa öğrenci ve velileri ekleyen öğretmen gerekli kullanıcı adı ve şifreleri öğrenci ve velilere iletmektedir.

Öğretmen tarafından web tabanlı programa öğrenci ve veli kaydı gerçekleştirildikten sonra yapılması gereken en önemli işlem performans değerlendirmede kullanılacak ölçme değerlendirme formlarının hazırlanmasıdır. Bu işlem için üç farklı yol izlenebilir. Bunlar “Standart Formlar”, “Diğer Formlar” ve “Kendi Formlarımız” seçenekleridir. “Standart Formlar” seçeneği altında site yöneticisi olan araştırmacı tarafından sisteme eklenmiş olan formlar bulunmaktadır. Bu formlar: “Öğretmen Formları”, “Öğrenci Formları”, “Veli Formları” ve “Proje Değerlendirme Formları” olarak sınıflandırılmıştır.

Öğretmen öğrenci ve velilerle ödev konusu, sınav takvimi, devamsızlık ve not paylaşımı yapabileceği gibi veya bunlar dışında öğrenci ve velilerle mesajlaşma bölümünden doğrudan mesajlaşabilmektedir. Veliler ise kendi sayfalarında kendi öğrenci için yapılan tüm değerlendirmeleri görebileceği gibi öğretmenin hazırlamış olduğu ve paylaşımına açtığı veli değerlendirme formlarını da doldurarak değerlendirme sürecine katılabilirler.

2.4. Veri Toplama Aracı

Çalışmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış mülakat formu kullanılmıştır. Araştırmacılar tarafından başlangıçta yedi soru belirlenmiş, ancak uzman görüşleri alındıktan sonra soru sayısı dörde indirgenmiştir. Mülakatlar, katılımcıların uygun olduğu bir zamanda işyerlerinde gerçekleştirilmiştir. Mülakat formunda yer alan sorular aşağıdaki gibi sıralanmaktadır.

1. Sizce velilere yönelik web tabanlı programların yürütülmesinin eğitim-öğretim süreci için önemi nedir?
2. Görev aldığımız 109K571 numaralı projede veliler ile karşılaştığımız en önemli sorunlar nelerdir?
3. Velilere yönelik web tabanlı çalışmalarda velinin çalışma sürecindeki yansımaları nelerdir?
4. Velilere yönelik web tabanlı benzer bir çalışma planlarsanız ne gibi değişiklikler veya eklemeler yapardınız? Neden?

2.5. Çalışmanın Geçerliliğini ve Güvenirliliğini Test Etme

Nitel çalışmalarda geçerlilik; araştırmacı/araştırmacıların araştırdığı olguyu olduğu şekliyle ve olabildiğince yansız aktarabilmesidir. Bunun sağlanabilmesi için de katılımcı kontrolü, uzman teyidi, ayrıntılı betimleme ve veri çeşitlenmesi gibi tekniklere başvurulmaktadır (Kuş, 2006; Maxwell, 1996; Merriam, 1988; Yıldırım ve Şimşek, 2006). Bu çalışmada geçerliliğin sağlanabilmesi için araştırmanın her aşamasında uzman teyidine ve katılımcı kontrolüne başvurularak ayrıntılı betimleme yapılmaya çalışılmıştır.

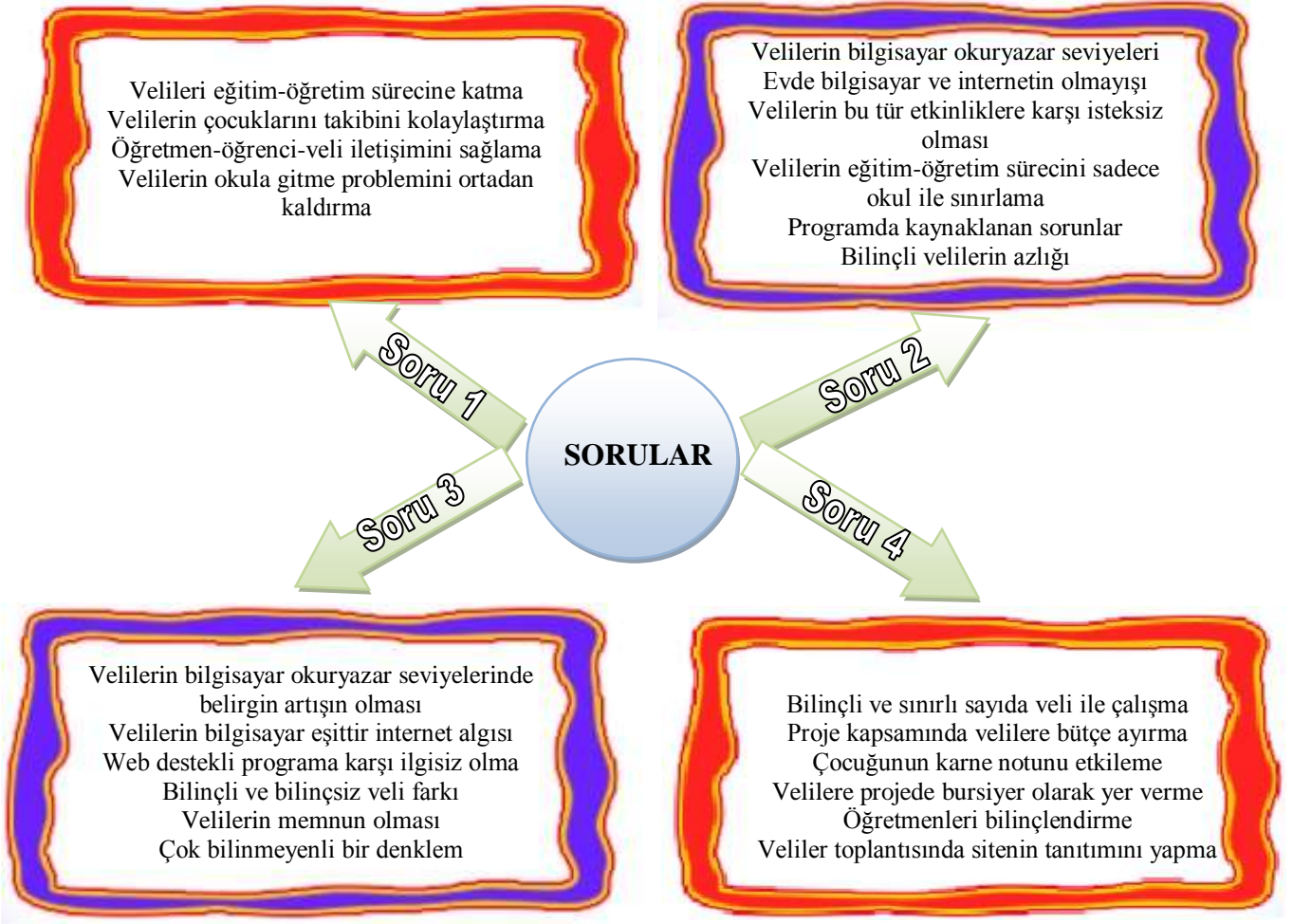
Mülakatlar, öğretim elamanları ile yüz yüze yürütülmüştür. Bu görüşmeler esnasında veriler elektronik olarak kaydedilmiş ve sonrasında araştırmacılar tarafından transkript edilmiştir. Elde edilen verilerin analizinde iki farklı uzmanda yararlanılmıştır. İki uzman arasında çıkarılan kodların güvenirlilik katsayısı hesaplanmıştır. Kodlama aşamasında iki uzman arasında fikir ayrımı olması durumunda üçüncü araştırmacıdan yardım alınmıştır. Bu çalışmada, verilerin analizinde araştırmacılar arasında uyum oranının 0.84 ile 1 arasında değişkenlik gösterdiği gözlemlenmiştir. Araştırmacılar arasındaki uyumun 0.80 ile 1 arasında olması çalışmanın güvenirliliğine işaret ettiği söylenebilir (Şencan, 2005).

2.6. Verilerin Analizi

Bu çalışmada veriler, yarı yapılandırılmış mülakatlar ile elde edilmiştir. Elde edilen mülakat verilerinin analizinde betimsel ve içerik analizi kullanılmıştır. Betimsel analizde, veriler daha önceden belirlenen temalara göre özetlenmesi, yorumlanması ve görüşülen ya da gözlenen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara yer veriyor olması (Yıldırım ve Şimşek, 2005) nedeniyle tercih edilmiştir. Ayrıca betimsel analizde; fark edilmeyen kavram ve temaları ortaya çıkarmak ve verileri daha derin bir analize tabi tutmak için (Yıldırım ve Şimşek, 2005) içerik analizi gerçekleştirilmiştir. Elektronik ortamda kaydedildikten sonra transkript edilen mülakat verileri tekrar tekrar okunarak araştırma kapsamı dışında kalan veriler çıkartılmış böylece veri indirgeme yoluna gidilmiştir. İndirgenmiş verilerden sonra kodlamalara geçilmiştir. Kodlamalar üç kodlayıcının ortak görüşleri doğrultusunda oluşturulmuştur. Elde edilen kodlardan matris oluşturularak okuyucunun işi kolaylaştırılmaya çalışılmıştır.

3. Bulgular

Bu bölümde araştırma soruları çerçevesinde elde edilen veriler, 109K571 nolu TÜBİTAK projesinde görevli öğretim elamanlarının bakış açılarına dayalı olarak analiz edilerek sunulmuştur. Mülakat sonucunda elde edilen veriler içerik analizine tabi tutularak her soruya ilişkin kodlar çıkarılmış ve matris oluşturulmuştur. Bu kodların daha iyi anlaşılması açısından öğretim elamanlarının görüşmelerinde elde edilen veriler betimsel analiz edilerek kodların desteklenmesi sağlanmıştır. Katılımcıların mülakatındaki her bir soruya yönelik ortaya çıkan kodlar Şekil 1’de sunulmaktadır. Mülakata katılan katılımcılardan Araştırma Görevlileri; A₁, A₂, A₃,.....A₇ şeklinde gösterilirken, Öğretim Üyeleri ise, Ü₁, Ü₂ ve Ü₃ şeklinde gösterilmiştir.

Şekil 1. Öğretim elamanlarına göre velilerin web tabanlı program hakkındaki görüşleri

Velilere yönelik web tabanlı programların yürütülmesi eğitim-öğretim süreci için öneminin sorulduğu birinci soruda katılımcıların tamamı "Velileri eğitim öğretim sürecine katma" ve "İş yoğunluğu nedeniyle okula gidemeyen velilere kolaylık sağlama" kodlarını ifade etmişlerdir. Örneğin A₁ ve Ü₃ kodlu öğretim elamanlarının bu konudaki görüşleri aşağıda sunulmuştur.

"...Günümüzde veli artık eğitim sürecinin içine dâhil edilmiştir. Çünkü yoğun iş temposu nedeniyle birçok veli çocukları için okullara gidip öğretmenlerle bire bir görüşme yapmada sıkıntılar yaşamaktadırlar. Bu nedenle programda veli boyutu hep eksik kalmaktadır. Web tabanlı programlar sayesinde veli sürece daha etkili bir şekilde dâhil edilebilir. Akşam evinden dâhil sürecin içine dâhil olabilir..."

Birinci soru hakkında araştırmacı öğretim üyesinin (Ü₃) ise görüşü ise;

"...Ancak gerek velilerin iş hayatlarındaki yoğunluk gerekse öğretmenlerin ders saatleri dâhilinde veliye zaman ayıramıyor olması veli-öğretmen ilişkisini zayıflatmaktadır. Bu tür çalışmalar sayesinde veli de sınıf ve okul ortamına aktif olarak dâhil olabilmekte ve yaşanan eğitim-öğretim sürecinden haberdar olabilmektedir. Bu farkındalık sayesinde kendini eğitim-öğretim süreci içerisinde hisseden veli de sorumluluk almak zorunda olduğunu hissedebilmektedir..." şeklindedir.

Öğretim elamanlarından 5'i (A₂, A₃, A₅, A₇ ve Ü₁) ise; web tabanlı program velilerin çocuklarını takip etmeyi kolaylaştırdığı konusunda görüş bildirmiştir. A₆kodlu öğretim elamanının bu konudaki görüşleri şu şekildedir:

"...Bu web tabanlı programlar sayesinde veliler çocuklarının takibini yapmaları oldukça kolay olmaktadır. Çünkü veliler iş yoğunluğundan dolayı mesai saatlerinde okula gitme imkanı bulamamaktadır. Veliler akşam evlerinde veya işyerlerinde okula gitmede çocuklarının ders durumunu takip etme olanağı sağlamaktadır..."

Projede görevli öğretim elamanlarının 3'ü (A₂, A₄, A₆) ise, web tabanlı programlar öğretmen-öğrenci-veli iletişimini sağladığını ifade etmişlerdir. Projede görevli iki öğretim elamanı ise; web tabanlı programlar velilerin

okula gitme problemini ortadan kaldırdığını söylemiştir. A₆ kodlu öğretim elamanı bu konudaki görüşleri şu şekildedir:

"...Öğretmen-öğrenci-veli şeklinde bir üçleme vardır. Bu web tabanlı programlar sayesinde üçlü bir iletişim sağlanır. Bu iletişim sayesinde öğrenci başarısına katkı sağlanmış olur. Bu üçlü iletişim sayesinde veliler eğitim sürecinde yer almış olmaktadır..."

Öğretim elamanlarının web tabanlı programın kullanılması sırasında veliler ile karşılaştığınız en önemli sorunların sorulduğu ikinci soruda katılımcılar ile yapılan yüz yüze görüşmede ortaya çıkan kodlar Şekil 1'de verilmiştir. Katılımcı öğretim elamanları tamamı; "...Velilerin bilgisayar okuryazarlık seviyeleri", "Evde bilgisayar ve internetin olmayışı" ve "Velilerin bu tür etkinliklere karşı isteksiz olması" şeklinde ortak görüş bildirmişlerdir. Örneğin bu konuda A₅ ve Ü₁ kodlu öğretim elamanları bu konudaki görüşleri şu şekildedir:

"...Velilerin birçoğunun bilgisayar okuryazar olmadığını gördük. Bu proje sayesinde bilgisayarı öğrendiler. Bilgisayar kullanmasını bilmeyen veliler bu programı kullanmalarında oldukça zorlandılar. Birçoğunun evinde internet ve bilgisayar olmadığını söyleyebilirim. Bilgisayar ve interneti olmayan velilere web tabanlı programı etkili kullanmalarını beklemek haksızlık olur diye düşünüyorum..."

Projede görevli öğretim elamanı ile yapılan görüşmelerden; 2'sinin karşılaştığı sorunlardan birisinin velilerin eğitim-öğretim sürecini okul ile sınırladıklarını ifade ederken, 5 katılımcı ise; bilinçli velilerin az olduğu konusunda görüş bildirmişlerdir. Bu konuda A₃ ve Ü₂ kodlu öğretim elamanlarının bu konudaki görüşü aşağıdaki gibidir:

"...Velilerin eğitim-öğretim sürecini, okul duvarlarının çevrelediği alan ile sınırlamasına neden olmaktadır. Yani, eğitim-öğretim süreci sadece okulda yaşanıyor algısı doğmaktadır. Ayrıca velilerin yeterli bilince sahip olmadıkları bu gibi programların faydalı olduğuna inanmadıkları gördüm..."

Bu soruda sadece bir öğretim elamanı (A₂); "Programda kaynaklanan sorunlar" şeklinde görüşü bildirmişti. A₂ kodlu araştırma görevlisinin bu konudaki görüşleri aşağıda sunulmuştur.

"...Programdan kaynaklanan birtakım problemler olduğunu gördüm. Bu programların velileri olumsuz etkilediğini gördüm. Veliler için ayrılan linkin karmaşık bir yol izlemesi, tekrar başa dönmekten kaynaklanan sorunlar olduğunu söyleyebilirim..."

Web tabanlı çalışmalarda velinin çalışma sürecindeki yansımalarının sorulduğu üçüncü soruda katılımcılar; "Web destekli programa karşı ilgisiz olma, bilinçli ve bilinçsiz veli farkı, velilerin bilgisayar eşittir internet algısı ve web sitesinin kullanımından dolayı memnun olma" şeklinde ortak görüş bildirdikleri görülmüştür. Diğer taraftan iki katılımcı ise, "Çok bilinmeyenli denklem" şeklinde görüş bildirmişlerdir. Örneğin; bu konuda A₂'nin görüşü aşağıda sunulmuştur:

"...Bilinçli velilerin katılımı sağlandığında etkili sonuçlar elde ediliyor. Fakat programa karşı ilgisi olmayan, internet ve bilgisayar kullanmayı bilmeyen veliler programı kullanmada problem yaşıyorlar. Programa nasıl gireceğini bilmiyorlar. Programı, bilgisayar bilmeyen velilere çok bilinmeyenli bir denklem gibi gelmekte ve kullanmak istemedikleri görülmüştür..."

Mülakat çalışmalarına katılan katılımcıların tamamı velilerin büyük bir kısmı bilgisayar eşittir internet algısı olduğunu ifade ederken, birçok veli ise böyle bir programı tanımaları ve kullanmaları çocukların için faydalı olduğunu öğrenmelerinden dolayı memnun kaldıklarını ifade etmişlerdir. Örneğin; A₇ ve Ü₃ kodlu öğretim elamanlarının bu konudaki görüşleri aşağıda verilmiştir:

"...Aslında yapılan çalışmaları olumlu karşılayan veliler olduğu gibi olumsuz karşılayan veliler de olmaktadır. Özellikle olumsuz karşılayan velilerin bilgisayar ile interneti özdeşleştirdiği ve "Bilgisayar eşittir internet, o da eşittir çocukların ders çalışmaması" gibi algıladığı sonucunu ortaya koymaktadır. Ayrıca çocuklarının eğitim öğretim içinde aktif görev alacakları için de memnun olduğumu söyleyebilirim..."

Velilere yönelik web tabanlı programa benzer bir çalışma planlarsanız nelere dikkate edersiniz sorusunun irdelendiği dördüncü soruda katılımcıların tamamı; "Bilinçli ve sınırlı sayıda veli ile çalışma, proje kapsamında bütçe ayırma, öğretmenleri bilinçlendirme" şeklinde ortak görüş bildirmişlerdir. Örneğin; bu konuda A₁ ve Ü₂ kodlu öğretim elamanlarının görüşleri aşağıda verilmiştir:

"...Daha sınırlı sayıda daha bilinçli velilerle çalışmak isterdim. Bunun içinde öncesinde veli değerlendirme formu oluşturup istenilen şartları taşıyan velilerle çalışmak isterdim. Ayrıca velilerin bir şekilde çalışmaya özendirilmeleri gerekmektedir. Bunun içinde yapılan çalışma sürecinde veliler için ayrı bir bütçe oluşturup, bu bütçe ile velilerin çalışma sürecini benimsemeleri için etkinlikler tasarladım. Çünkü artık günümüzde pragmatik bir yaklaşım söz konusu ve "ver kazan, al kazan" mantığı söz konusu..."

Dördüncü soruya öğretim elamanlarından 2'si velilerin bu tür etkinliklere katılmaları için, "Çocuğunun karne notunu etkileme" kodunu ifade ederken, bir öğretim üyesi ise bu tip projelerde "Velileri bursiyer olarak yer verme" kodunu ifade ettiği görülmüştür. İki Araştırma Görevlisi ise projeye başlamadan önce belirli aralıklarla okullarda yapılan veliler toplantısında projenin tanıtımının yapılması gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu konuda A₄ ve A₅ kodlu öğretim elamanlarının görüşleri aşağıda sunulmuştur.

"...Dönem içinde belirli zamanlarda yapılan veli toplantılarına katılarak veliler yapacağım çalışmayı tanıttım. Çalışmanın onlar için önemini vurguladım. Velilerin sorularına web tabanlı program üzerinden cevaplar verirdim. Öğretmeni de web tabanlı programı kullanmaya zorladım ki veli istediği bilgiye istediği anda ulaşabilsin veli katılımının öğrencinin notunu etkileyeceğini söyleyerek velilerin katılımını sağladım..."

4. Tartışma ve Sonuç

Bu çalışma; bursiyer olarak görevli yedi araştırma görevlisi ve üç araştırmacı öğretim üyesinin olmak üzere toplam on öğretim elamanı ile yürütülmüştür. Web tabanlı performans değerlendirme programını kullanan velilerde meydana gelen değişimleri öğretim elamanların gözlemleri ile derinlemesine ortaya çıkarılmıştır.

Birinci soruda bulgular irdelendiğinde; web tabanlı programın, velileri eğitim öğretim sürecine katma, velilerin çocuklarını takip etmede kolaylık sağlama, öğretmen-öğrenci-veli iletişimini sağlama konularında ortak görüş bildirmişlerdir. Ayrıca veliler işlerini bahane ederek çocuklarının okuluna gitmedikleri bilenen bir gerçektir. Web tabanlı program sayesinde velilerin okula sık gitmelerine ve iş yerlerinde izin alma sorunlarını gidermede etkili olduğunu ifade ettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu katılımcıları böyle düşünmeye iten nedenlerin ise; hazırlanan web tabanlı programlarda öğrenci-öğretmen-veli linklerinin yer alması ve bu programların veliler tarafından düzenli olarak kullanılması ile açıklanabilir. Velilerin bu programı düzenli olarak kullanmaları (Bacanak ve Çepni, 2012; Çepni ve diğ., 2012) çocuklarının değerlendirmesine katılma ve öğretmenin çocuğu hangi kriterlere göre değerlendirmeyi görebilme değişkenler yukarıdaki sonucu doğurmuştur. Diğer taraftan velilerin; belirli düzeyde bilgisayar okuryazarlık düzeyine sahip olmaları, bilgisayar ve internetlerinin olması gibi nedenler olduğu söylenebilir.

Öğretim elamanları proje süresince velilerin karşılaştığı sorunlarda hem fikir oldukları; velilerin bilgisayar okuryazar seviyelerinin yetersiz olması ve evde bilgisayar ve internet bağlantısının olmaması gibi konularda ortak görüş bildirmişlerdir. Türkiye'de öğretmen adaylarının ve öğretmenlerin bile bilgisayar okuryazarlık düzeylerinin yetersiz olduğuna dair çalışmaların olduğu (Ayvacı, Genç ve Bakırcı, 2011; Türel, 2012; Çiftçi ve diğ., 2013) düşünüldüğünde böyle bir sonucun çıkması beklenen bir durumdur. Bu durumun altında yatan nedenler irdelendiğinde; velilerin çoğunun ilköğretim mezunu olmaları, iş yoğunluğu nedeniyle bilgisayar kurslarına gidememe veya yaptıkları işleri sebebiyle bilgisayara ve internete ihtiyaç duymama gibi gerekçelere dayandırılabilir. Ayrıca maddi külfet getireceği ve evde internetin çocuğunun ders çalışmasına engel olacağı düşüncesine sahip oldukları söylenebilir. Ayrıca öğretim elamanları velilerin eğitim ve öğretim sürecini sadece okul ile sınırlandırma anlayışlarına sahip olduğunu ifade etmişlerdir. Öğretim elamanları velilerin eğitim-öğretimin okul ile sınırlı olduğu görüşüne sahip olduklarını vurgulamışlardır. Velilerin böyle düşünmeleri; son zamanlarda okullarda uygulanan programların içeriğinden haberdar olmamaları, kendi okul dönemindeki okul anlayışlardan kurtulamadıkları ile açıklanabilir. Ayrıca eğitim-öğretim yerinin okul kadar ailenin olduğunun farkında olmadıkları söylenebilir. Çalışmaya katılan öğretim elamanları; velilerin çocukların başarılarını artıracak bu tür etkinliklerde yer almakta oldukça isteksiz oldukları ve bilinçli olmadıkları sonucuna ulaşmışlardır. Velilerin isteksiz olmasında, bu tür etkinliklerin faydalarına inanmamaları, iş yüklerinin yoğun ve kendilerine iş yükü çıkarmak istememeleri gibi değişkenler etkili olabilir.

Öğretim elamanlarına, proje süresince velilerde görülen değişimlerin sorulduğu üçüncü soruda birçok değişimlerin olduğu görülmüştür. Bu değişimlerin başında velilerin bilgisayar okuryazarlık düzeylerinde belirgin bir artışın görülmüş olmasıdır. Bu artış da velilerin çocukların eğitim-öğretim hayatında aktif olarak yer almak istemeleri, veliler çocuklarının nasıl değerlendirdiklerini görme gibi faktörlerin etkili olduğu söylenebilir. Katılımcılara göre bu çalışmada bilinçli veli ile bilinçsiz velinin farkını gördüklerini ifade etmişlerdir. Bilinçli veliler web tabanlı programın kullanımı esnasında sürekli sorgulayıcı sorular sorduğu ve programda en etkili şekilde istifa ederken, bilinçsiz velilerin ise web tabanlı programı yeterince kullanmadıkları ve faydalanmadıkları görülmüştür. Bu durum altında yatan nedenler irdelendiğinde bilinçli velilerin bilgisayar okuryazarlık seviyelerinin iyi olması ve öğrenim düzeylerinin üniversite mezunları oldukları anlaşılmıştır. Velilerin web tabanlı programa karşı ilgisiz oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonucun altında yatan nedenler irdelendiğinde; bilgisayar eşittir internet algısının olduğu görülmüştür. Veliler çevresindeki internet kafelerde çocukların ödev yapmak için gittiğinde ödev yapmanın yanında kötü alışkanlıklar kazanılmasının etkili olduğu söylenebilir. Nitekim bu konuda çalışmaya katılan katılımcılardan biri "*Özellikle olumsuz karşılayan velilerin bilgisayar ile interneti özdeşleştirdiği ve bilgisayar eşittir internet, o da eşittir çocukların ders çalışmaması gibi algıladığı sonucunu ortaya koymaktadır.*" şeklinde görüş bildirmiştir. Birçok velinin web tabanlı programların yararlı olduğu ve memnun kaldıkları görülmüştür. Velileri memnun eden nedenler irdelendiğinde; veliler okula gitmeden işyerlerinde veya evlerinde rahatlıkla çocuğunun notlarını öğrenebilme, çocuklarının nasıl değerlendirdiklerini görüyor olmaları, öğretmen-öğrenci ve veli iletişimini sağlama, sınav tarihleri, ödev teslim tarihlerini hatırlatma gibi unsurların etkili olduğu söylenebilir (Bacanak ve Çepni, 2012).

Web tabanlı programa benzer bir çalışma planlarsanız nelere dikkate edersiniz sorusunun irdelendiği dördüncü soruda öğretim elamanlarının tamamı; bilinçli ve sınırlı sayıda veli ile çalışma, proje kapsamında veliler için bütçe ayırma ve öğretmenleri bilinçlendirme şeklinde görüş bildirmişlerdir. Bilinçli veli ile çalışmak

araştırmacıları fazla yormaması ve çalışmada istenilen hedefe ulaşmayı kolaylaştırma ile açıklanabilir. Proje örneğinde yer alan velilerin zaman ve emek harcadıklarını bunun da bir karşılığı olacağını düşünmektedirler. Bu bağlamda en büyük katkı; velilere her ne kadar çocuklarının eğitim-öğretiminde yer alarak çocuklarının başarılarına katkı sağlamak olsa da, velilerin maddi destek beklemedikleri görülmüştür. Maddi destek bekleyen velilerin çoğunun asgari ücretle çalıştıkları ve çocuklarının eğitimini destekleyecek maddi güce sahip olmadıkları söylenebilir. Bu tür etkinliğe katılacak olan velilerin çocuklarının performans notlarının yüksek olacağı sözü verilmelidir. Bu durum, velilerin çocukları üst bir kademe geçişteki sınavlarda diploma notunun etkili olmasıyla açıklanabilir. Ayrıca, veli katılımın artırmanın başka bir yöntemi de öğretmenleri bu konularda bilinçlendirmektir. Proje yürütücüleri ile öğretmenlerin işbirliği yaparak öğretmenlerin veli toplantılarında projeyi tanıtmaları veli katılımını artıracaktır sonucuna varılmıştır.

5. Öneriler

Web tabanlı performans değerlendirme programları düzenli bir şekilde kullanan velilerin çocuklarının başarılarının arttığı tespit edilmiştir. Veli toplantılarında web tabanlı programların yararlarına yer verilerek velilerin bu tür programları kullanmaları teşvik edilmelidir.

Velilerin web tabanlı performans değerlendirme programına karşı ilgisiz oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Bilgisayar eşittir internet algısının olduğu görülmüştür. Bu konuda velilerin bu yanlış algılarının giderilmesinde okul yönetimi ve öğretmenler aktif rol almalıdırlar.

Web tabanlı performans değerlendirme programını düzenli olarak kullanan velilerin bilgisayar okuryazarlık düzeylerinin geliştiği tespit edilmiştir. Web tabanlı programı kullanan velilerin sayısının artırılması için velilerin öncelikli olarak bilgisayar okuryazarlık düzeylerinin artırılmasına yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

İlköğretimde öğrenim gören öğrenci velileri ve öğretmenler tarafından Fen ve Teknoloji dersi kapsamında geliştirilen web tabanlı program olumlu karşılanmıştır. Web tabanlı performans değerlendirme programı, diğer dersleri ve ortaöğretim öğrenci velileri kapsayacak şekilde hazırlanmalıdır.

Reflections of Computer Literacy of Parents on Web Supported Performance Assessment Program through the Perspective of Instructors

Extended Abstract

In terms of scientific studies conducted in Turkey, it has been seen that studies regarding the parents, which is one of the most important elements of educational process, are not common (Çepni, Ayvaci, and Bakırcı, 2012; Dinçer, Kutlar, Kaleci, and Kıran, 2012). It has also been seen that educational studies mainly concentrate on learners, teachers and managers. However, one can easily observe that active participation of parents in educational process has been emphasized in recent studies. Besides, Fatih Project is another reflection of rapid development in technology at our educational system. The fact that Fatih Project neglected the parents (Dinçer and et al., 2012) may be regarded as a huge lack. This study advocates that parent must be taken into account, being one of the indispensable elements of education, and it is important to include them in order to reveal the deficiencies. Additionally, the reflection of computer literacy of parents, who want to participate actively in their children's success, on web supported programs is of importance. The situation of parents in this respect and what kinds of supports they need contributed to the importance of the study. Also, it is obvious that the aspect of parents is generally neglected in educational studies. The purpose of the study was to study the reflections of computer literacy of parents on web supported educational studies and to detect the problems that may occur in terms of validity and reliability of the studies.

This study employed case study method. The case study enables researcher to study an aspect of a problem in depth and in a short period of time. By nature, the method enables researcher to concentrate on a case of the problem while also allowing recruiting diverse data collection methods. These are the reasons why the researcher preferred case study method (Çepni, 2010). The study was conducted in centrum of Trabzon during 2012-2013 academic term fall semester by 10 academic members assigned within the scope of TUBITAK project no. 109K571. The study used semi-structured interview forms as data collection tool.

This section presents analysis of data obtained within the frame of research questions based on the views of academic members assigned in TUBITAK project no. 109K571. Research Assistants who participated in the interviews were encoded as A₁, A₂, A₃,.....A₇ while Academic Members were encoded as Ü₁, Ü₂ and Ü₃.

The first question asked about the importance of conducting web based programs for parents in terms of educational process. All of the participants answered with codes of *"Including parents into educational process"* and *"Providing ease for parents who are unable to go to school due to business"*. All academic members answered with codes of *"Computer literacy of parents"*, *"No computer and internet at home"* and *"Unwillingness of parents towards these kinds of activities"*.

Third question asked about the reflection of parents on study process in terms of web supported studies. It was seen that academic members reached a consensus on *"Being uninterested in web supported program, the difference of being aware and unaware, the perception of parents that computer means internet and being pleased with using web site"*. However, two academic members expressed their views in the form of *"equation with multiple unknowns"*. Forth question examined the aspects to be taken into account while preparing a similar web supported study regarding parents. All of the academic members answered with codes of *"working with parents with awareness and in limited number, allocating budget within the scope of project and raising awareness in teachers"*.

Academic members reached a consensus on utilization of web based program in terms of including parents into educational process, providing ease for parents in monitoring their children and establishing communication between, teacher-learner and parents. Besides it is a well-known fact that parents do not go to the school of their children pretending their business. Thanks to web supported program, parents no longer need to visit schools frequently and take leave from their work places which indicated an effective eradication for this problem. The reasons why participants thought in this way may be explained with the presence of teacher-learner-parent links in web based programs and regular use of these programs by the parents.

Academic members expressed that they share the same opinion regarding the problems encountered by parents during the project. These problems were listed as the facts that parents lack adequate level of computer literacy and there is no computer and internet at their homes. Considering that there are studies proving even teacher candidates (Ayvaci, Genç and Bakırcı, 2011) and teachers lack adequate level of computer literacy (for example; Türel, 2012; Çiftçi et al., 2013), this result is by no means a surprise. The reasons may be that most of the parents are primary school graduates, they cannot attend computer courses due to business or they do not need computer or internet for their works.

Web supported programs led to a certain increase in computer literacy of parents. This increase may stem from the facts that parents want to participate actively in educational lives of their children and they get the opportunity to observe how their children are evaluated. Academic members reached to a consensus on working with parents with awareness, allocating budget for parents and raising awareness in teachers. Besides, another way to increase participation of parents is to raise awareness of teachers regarding the issue. It was concluded

that introducing parents with the project in parents-teachers meeting through collaboration of project coordinators with teachers would increase parents' participation.

Keywords: Web supported educational studies, Computer literacy, Parents, academic members

Kaynaklar

- Acat, M. B. (2009). Velinin okula ilişkin tutumunu ve eğitim programına katılım düzeyini belirlemeye dönük ölçek geliştirme çalışması. *III. Eğitim Yönetimi Kongresi*, <http://www.pegem.net/akademi/kongrebildiri> (Erişim: 11 Kasım 2010).
- Aslanargun, E. (2007). Okul-aile işbirliği ve öğrenci başarısı üzerine bir tarama çalışma. *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, s.18, ss.120-135.
- Beydoğan, Ö. (2006). Ailelerin eğitim sürecine katılımına yönelik modeller ve yaklaşımlar. *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 75-90.
- Bilici, A. (2011). Öğretmenlerin bilişim teknolojileri cihazlarının eğitsel bağlamda kullanımına ve eğitimde Fatih Projesi'ne yönelik görüşleri: Sincan İl Genel Meclisi İ.Ö.O. örneği, *5. Uluslararası Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Sempozyumu*, Elazığ: Fırat Üniversitesi.
- Bacanak, A. ve Çepni, S., (2012). Performans değerlendirme için kullanılabilir bir web sitesinin geliştirilmesi, *6. Uluslararası Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Sempozyumu*, 04-06 Ekim, Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep.
- Çepni, S. (2010). *Araştırma ve proje çalışmalarına giriş.*, 5. Baskı, Trabzon: Celepler Matbaacılık
- Çepni, S., Ayvaci, H. Ş. ve Bakırcı, H. (2012). Veli rehber materyalinin yapılandırmacı yaklaşım içinde fen ve teknoloji öğretimine etkileri üzerine bir ön çalışma. *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı: 195, 131-145.
- Çepni, S., Bacanak, A., Aydın, M., Ürey, M. ve Bakırcı, H., (2012). İlköğretim öğrencilerinin ve velilerin web tabanlı performans değerlendirme programı hakkındaki görüşleri. *X. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi*, 27-30 Haziran, Niğde.
- Çiftçi, S., Taşkaya, S. M. ve Alemdar, M. (2013). Sınıf öğretmenlerinin Fatih Projesi'ne ilişkin görüşleri. *İlköğretim Online*, 12(1), 227-240 (2013).
- Diñçer, S. (2011). Öğretmen yetiştiren kurumlardaki öğrencilerinin öğrenim hayatları boyunca bilgisayar öğrenme düzeylerinin ve bilgisayar okuryazarlıklarının incelenmesi *Akademik Bilişim 2011*, Malatya: İnönü Üniversitesi.
- Diñçer, S., Kutlar, N., Kaleci, D., ve Kıran, H. (2012). İlköğretim öğrencilerinin bilgisayar okuryazarlık düzeyleri ve bilgisayar derslerine karşı tutumları. *Akademik Bilişim 2012*, Uşak: Uşak Üniversitesi.
- Diñçer, S., Şenkal, O., Sezgin, M.E. (2012). Fatih projesi kapsamında öğretmen, öğrenci ve veli koordinasyonu ve bilgisayar okuryazarlık düzeyleri, *Akademik Bilişim*, Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
- Gümüşeli, A. İ. (2004). Ailenin katılım ve desteğinin öğrenci başarısına etkisi. *Özel Okullar Bülteni*, 2/6, Eylül, 14-17.
- Maxwell, J. A. (1996). *Qualitative research design: A interpretive approach*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Merriam, S. B. (1988). *Case study research in education: A qualitative approach*, San Francisco: Jossey-Bass.
- Oktay, S. ve Çakır, R. (2012). İlköğretim öğretmenlerinin teknoloji kullanımları ve teknolojiye yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *X. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi*, Niğde.
- Şencan, H. (2005). *Sosyal ve davranışsal ölçümlerde güvenilirlik ve geçerlilik*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Tekerek, M., Ercan, O., Udum, M. S. ve Saman, K. (2012). Bilişim teknolojileri öğretmen adaylarının bilgisayar öz-yeterlikleri. *Türk Fen Eğitimi Derisi*, 1(2), 1-12.
- Türel, Y. K. (2012). Öğretmenlerin akıllı tahta kullanımına yönelik olumsuz tutumları: Problemler ve ihtiyaçlar. *İlköğretim Online*, 11(2), 423-439.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Güncelleştirilmiş Beşinci Baskı, Ankara: Seçkin Yayınları.